

Referat af 2. møde i følgegruppen for Stavids Å projektet den 28. oktober 2008

SKOV- OG NATURSTYRELSEN
Fyn
J.nr. SNS-434-00138
Ref.

Til stede:

Jens Chr. Plougheld
Niels Brems
Kresten Pilegaard
Erik Hindkjær
Mogens Juhl Agergaard
Marleen Petersen
Verner Dalgaard
Therkel Christensen
Peter Larsen
Poul Erik Petersen
Niels Riis Cowi A/S
Jan Hald Kjeldsen, Odense Kommune
Søren Strandgaard, Skov- og Naturstyrelsen
Ann Fuglsang, Skov- og Naturstyrelsen Fyn
Kirsten Muus, Skov- og Naturstyrelsen Fyn

Afbud fra Anne Marie Hansen.

Introduktion

Kirsten Muus bød velkommen til det 2. møde i følgegruppen for Stavids Å projektet, og deltagerne præsenterede sig for hinanden. Odense Kommune havde taget imod invitationen til at deltage i følgegruppen, og kommunen var repræsenteret ved Landinspektør Jan Hald Kjeldsen. Desuden deltog Skovrider Søren Strandgård fra Skov- og Naturstyrelsen, Fyn, dels for at få lejlighed til at hilse på medlemmerne af følgegruppen, og dels for at lære projektet bedre at kende.

Siden sidst.

Indkomne bemærkninger til høringsfasen

Tre institutioner har indsendt bemærkninger til projektet. Det drejer sig som Dansk Ornitologisk forening, Dansk Sportsfisker forening og DTU Aqua (- tidligere Danmarks fiskeriundersøgelser).

Dansk Ornitologisk Forening har indsendt forslag om etablering af permanente søer af hensyn til padde og fugle samt opfordret til at anlægge stier i yderkanten af vådområdet af hensyn til ynglende Vadefugle.

Vi har svaret DOF, at der ikke vil blive etableret permanente søer i projektområdet af hensyn til smolten¹, der vandrer ned gennem vandløbet. Vi er åbne over for, hvis der blandt

---

¹ Smolt = en nedadvandrende ungfisk som undergår en fysiologisk forandring med henblik på at svømme fra ferskvand til havvand

lodsejerne i området skulle være interesse for at få etableret søer på arealer uden for det egentlige projektområde. Skov- og Naturstyrelsen Fyn, vil således kunne tilbyde at bistå i forbindelse med de nødvendige lovgivningsmæssige godkendelser.

Med hensyn til placering af stier henviste vi til Odense kommune. Kommunen har eksisterende stisystemer i de mest bynære områder langs med Stavids Å, og det er kun disse stier, der vil blive berørt af projektet. Kommunen har iværksat en proces, der opfordrer borgerne til at komme med ideer og forslag til anvendelse af de kommunens egne bynære arealer i Stavids Ådal, herunder også ideer til placering af de nye stier.

Danmarks Sportsfiskerforbund har skrevet og opfordret til massiv udlægning af gydegrus og sten i vandløbet for at skabe varierede bundforhold fra starten. Sportsfiskerne argumenterer med at varierende bundforhold kun langsomt skabes ved en naturlig proces.

Vi har svaret, at vi er opmærksom på problematikken med at skabe de varierende bundforhold. I projektforslaget er der kalkuleret med udlægning af grus- og stentærskler på visse strækninger. Massiv udlægning af sten og grus er ikke med i projektforslaget, da vil fordyre projektet væsentligt. Såfremt Sportsfiskerne kan finde midler til yderligere sten- og grusudlægning i Stavidsåen udover det, der er planlagt i projektet, vil Skov- og Naturstyrelsen gerne bakke op omkring initiativet og evt. bistå i forbindelse med de nødvendige lovgivningsmæssige godkendelser

Danmarks Sportsfiskerforbund har hertil svaret, at de kun har mulighed for at bidrage med 10-15.000 kr. til gydegrus og sten. De er klar over at dette ikke forslår meget ved så stort et projekt, og de opfordrer derfor Odense Kommune til at søge midler til sten- og grusudlægning via projektet "Havørred Fyn".

DTU-Aqua har stillet mange spørgsmål til den tekniske udformning af projektet, og her måtte vi have hjælp af Cowi til at svare på de mange spørgsmål. De har bl.a. stillet spørgsmål til hvordan projektet påvirker strømhastigheden og sandvandringen i Stavids Åen, og spurgt til om ikke den ønskede vandspejlshævning og efterfølgende kvælstoffjernelse kan opnås alene ved ophør med al vandløbsvedligeholdelse og samtidig udlægning af sten og grus.

Niels Riis fra Cowi har i et brev til DTU-Aqua svaret, at faldet i åen ganske rigtigt bliver lidt mindre, når vandløbsstrækningen forlænges, men faldet bliver ikke mindre end det oprindelige fald, da de gode faldforhold ved Amagervej og ved Stavidsbroen blot udjævnes over en længere strækning. På de nye strækninger i åen bliver strømhastigheden ikke reduceret, da vandløbets tværprofil ændres og bundbredden gøres smallere. På de genbrugte strækninger i åen vil vandhastigheden blive mindre end i dag. Disse strækninger vil i en periode fungere som sandfang og efterhånden sande til med stigende vandhastighed til følge. Forslaget om at stoppe med al vedligeholdelse i åen er kun en halv løsning, da grøden dør om vinteren, hvor vi jo gerne vil have oversvømmet vores enge. At fylde åen op med grus og sten, er en væsentlige dyrere løsning end at grave et nyt forløb.

Igangsætning af en jordfordeling

Lausten fra Direktoratet for FødevarerErhverv har nu indgået aftaler om køb af ca. 6 hektar puljejord i området. Der er p.t. forhandlinger i gang om yderligere køb af jord. På baggrund af disse muligheder for jordopkøb vurderer Lausten at projektet ser ud til at kunne blive realiseret, og tiden er derfor moden til at rejse en jordfordelings sag.

Jordfordelingen indledes med et lodsejermøde. Direktoratet for FødevarerErhverv indkalder til mødet gennem breve til de involverede lodsejere og gennem annoncer i lokale aviser. Det indledende lodsejermøde tænkes afholdt i januar måned 2009. På lodsejermødet redegør Direktoratet for FødevarerErhverv for regler og vilkår for at deltage i en jordfordeling. De fremmødte lodsejere vælger et lodsejerudvalg på normalt 3-5 personer.

Lodsejerudvalget er et vigtigt forum. Lodsejerudvalget bruges som kontaktudvalg både for projektet og for jordfordelingsplanlæggeren. Lodsejerudvalget deltager i klassificeringen og takseringen (prisfastsættes) af jordene og i udarbejdelsen af jordfordelingsplanen. Udarbejdelsen af jordfordelingsplanen sker på baggrund af frivillige overenskomster.

Søren Strandgård opfordrede lodsejere til at overveje sammensætningen af det kommende lodsejerudvalg.

Komplicerede Matrikelforhold

Ann redegjorde for de komplicerede matrikelforhold der hersker ved Stavids Å. Da der aldrig er foretaget en matrikulær berigtigelse efter udretningen af åen i 40'erne, slynger matrikelgrænserne sig som åen gjorde før den blev udrettet. I praksis dyrker ejeren af en given matrikel, kun marken på den ene side af åen, selvom matrikelgrænsen i realiteten strækker sig over på den anden side af den udrettede å. Alene dette forhold giver problemer i forbindelse med fordeling af erstatningen til de enkelte lodsejere.

De nye slyngninger, der er planlagt i projektet følger så vidt muligt de oprindelige slyngninger, men alligevel ikke helt. Når de nye slyngninger ikke følger de gamle matrikelskel fuldstændigt, vil man efterfølgende komme til at stå med mange små matrikel-bidder på hver side af åen. Dette giver en del hovedbrud for direktoratet for FødevarerErhverv, der derfor vil hyre en landmåler til at hjælpe med at udrede de komplicerede matrikelforhold i området, inden projektet igangsættes.

Niels Riis fra Cowi fortalte om baggrunden for, at de planlagte nye slyngninger ikke alle steder følger det gamle å-forløb. En række tekniske forhold gør, at man nogle steder er nødt til at afvige fra de gamle slyngninger. En af grundene, er at de nye slyngninger skal være af en vis størrelse, fordi der skal være plads til at placere den opgravede jord imellem den nye slyngning og det gamle vandløb. Når den nye slyngning er færdiggravet fyldes den gamle vandløbsstrækning op med det opgravede jord.

Arkæologiske forhold

Skov- og Naturstyrelsen Fyn har bedt Odense Bys museer om at foretage en såkaldt arkivalisk kontrol i Stavids ådal med henblik på at afdække eventuelle arkæologiske interesser. Museet har efterfølgende fremsendt en oversigt over de kendte fund i området. For at afgøre om der er behov for en egentlig arkæologisk forundersøgelse, skal museet kende den præcise placering af genslyngningerne.

Vi har skrevet til museet, at vi endnu ikke kender den præcise placering af slyngningerne. Disse kendes først når forhandlingerne med alle lodsejerne er på plads og en minutløs detailplanlægning er gennemført. Det er derfor endnu for tidligt at sige noget om hvorvidt der er brug for en egentlig arkæologisk forundersøgelse på visse strækninger eller ej.

Af interessante forhistoriske fund i Stavids Ådal kan nævnes rester af to vikingskibe, forskellige forarbejdede dyrekogler og potteskår, en flintedolk, en jernøkse og forskellige oldsager (kam, knap, beslagstykker mm).

./. Det fremsendte kort over arkæologiske fund er vedlagt som bilag.

Nyt fra Landboforeningen, Centrovic

Kirsten har kontaktet Torben Bang for at høre om eventuelt lodsejermøde. Der er endnu ikke afholdt noget møde. Torben Bang opfordrer til, at man henvender sig, når behovet opstår. Blandt lodsejerne på mødet blev det vurderet, at der p.t. ikke er et aktuelt behov.

Gennemgang af den tekniske forundersøgelse v/ Niels Riis.

Niels Riis indledte med at forklare hvordan den regulativmæssige vandløbsbund ligger i forhold til den fysiske bund. Forklaringen blev suppleret af tværsnitsbilleder af ådalen, med de regulativmæssige vandløbsprofiler indlagt.

Niels Riis fortalte endvidere om faldforholdene i Stavids Å. Stavids åens udmunding i Odense fjord ligger under kote 0. Opstuvning fra fjorden undgås ved en højvandsklap. Vandløbsbunden er først oppe over kote 0 ved Rismarksvej.

Arbejdet med den tekniske forundersøgelse har taget udgangspunkt i en laser scanning af hele ådalen. Ved laserscanningen har man overfløjet området og målt afstanden til jorden for hver 1,5 meter. Laserscanningen kan trænge igennem skov, og kan derfor give et komplet billede af terrænet i området. Ved at omregne alle målepunkterne til kurver har man efterfølgende udarbejdet et nøjagtigt digitalt højdekort af området.

Som baggrunds data er der endvidere anvendt de opmålinger af Stavids Å, som Fyns amt har fået udført i forbindelse med udarbejdelsen og revisionen af vandløbsregulativerne i 1985, 1988 og 1991, samt de daglige vandføringsmålinger som er indhentet i perioden 1977-2003 ved Fyns Amts hydrauliske målestation ved Stavids Bro.

Endelig har Cowi indhentet oplysninger hos alle lodsejere om eksisterende drænuvløb, brønde og andre tekniske anlæg. Disse oplysninger er indhentet i 2004. Erik Hindkær bemærkede, at det nye dræn fra ridehuset ned til åen ikke var med. Søren Strandgård svarede, at alle lodsejere senere i forløbet vil få besøg af Skov- og Naturstyrelsen og Direktoratet for FødevarerErhverv. Ved disse besøg kan drænoplysningerne ajourføres og opdateres og konsekvenserne belyses – også på kort.

Niels Riis fortalte videre, at man på baggrund af de nævnte opmålinger og registreringer har beregnet vandspejlsprofiler i vandløbet for en række karakteristiske afstrømninger. Vandspejlsprofilerne er lagt ind i en model, der beregner et teoretisk grundvandsspejl igennem terrænet med en konstant gradient mod vandløbet svarende til at afdræningen af markerne er sikret et fald på 2 ‰.

Ved at sammenholde denne teoretiske grundvandsmodel med det digitale højdekort over området har man efterfølgende anskueliggjort omfanget af de afvandingsmæssige forhold ved forskellige scenarier. De afvandingsforhold er bestemt som en *teoretisk afvandingsdybde* (potentielt drændybde). I Cowis kortmateriale er anvendt drændybdeintervallerne 0-25 cm, 25-50 cm, 50-75 cm, 75-100 cm.

Niels Riis viste kortet med omfanget af de eksisterende afvandingsforhold, før projektets gennemførelse. Kortet er vedlagt som bilag. De eksisterende afvandingsforhold er bestemt ved sommermeridian² afstrømningen.

---

² Sommermeridian = vandføring i 50 % af tiden i perioden maj til september

Kortlægningen af afvandingsforholdene efter projektets gennemførelse er udført efter de samme principper som ovenfor. Niels Riis viste konsekvenskortet, der er vedlagt som bilag. Den fremtidige vandløbsbund, og dermed den fremtidige vandstand er fastlagt lidt lavere end oprindeligt, idet markerne i ådalen har sat sig, p.g.a. dræningen. Såfremt man hævede vandstanden til det oprindelige niveau, ville der mange steder blive permanente søer i ådalen.

Nogle steder ligger terrænet højere lige op af åen end bagved, fordi man igennem årene har placeret oprenset materiale langs med åens kanter. Når vandet oversvømmer de bagvedliggende arealer, kan vandet efterfølgende ikke komme ud igen på grund af de høje kanter. Dette ændrer vi på med projektet, således at vandet kan komme hurtigere ind på engene og til gengæld også hurtigere ud igen.

Engene vil kunne anvendes til græsning og høslet om sommeren, mens de vil blive oversvømmet om vinteren - typisk i månederne januar og februar, måske også marts. Selvom klimaændringerne skulle betyde mere nedbør, vil oversvømmelserne holde sig inden for grænserne af konsekvenskortet. Afgrænsningen af ådalen og dermed projektet er ret tydelig på grund af den markante ådal.

Spørgsmål

Erik Hindkær bemærkede, at det var svært at gennemskue den modelbaserede konsekvensberegning, men han kunne nikke genkendende til modellens forudsigelser af de våde arealers beliggenhed i dag.

På et spørgsmål om der vil være overskud eller underskud af jord efter etableringsarbejdet, svarede Niels Riis, at det var svært at sige på nuværende tidspunkt. Først ved detailprojekteringen får vi overblik over hvor meget, der skal graves.

Therkel Christensen spurgte om hvordan det fremtidige vandløbsprofil vil blive. Niels Riis svarede, at det var der ikke taget stilling til på nuværende tidspunkt.

Therkel Christensen gjorde opmærksom på, at den tykskallede malermusling forekommer i Ryds Å, og spurgte til om det også var undersøgt, om den findes i selve Stavids Å. Søren Strandgård svarede, at de biologiske forhold i Stavids Å blev undersøgt af Fyns Amt i forbindelse med forundersøgelsen. Malermuslingen blev dengang ikke fundet i åen. Men i og med at denne undersøgelse er omkring 4 år gammel, vil vi tjekke op på dette igen, for at se om der er kommet ny viden.

Jens Chr. Plougheld spurgte til procedurerne omkring taksering af jorden. Søren Strandgård fortalte, at Lodsejerudvalget sammen med Direktoratet for FødevarerErhverv vil takser jorden ud fra den nuværende anvendelse (omdrift, græsning, krat, mose mv.). Søren Strandgård opfordrede endnu engang lodsejere til at overveje sammensætningen af det kommende lodsejerudvalg, der skal nedsættes i forbindelse med jordfordelingen.

Næste Møde

Det blev besluttet, at næste møde afholdes i marts måned 2009. På næste møde vil vi gerne høre om hvordan det går med kommunens proces med at formulere idéer til den rekreative anvendelse af kommunens egne arealer i Stavids Ådal. Desuden vil vi gerne

høre om kommunens erfaringer med den internetbaserede log-bog, man har ført i forbindelse med Munke Mose projektet. Hvis erfaringerne har været gode, vil overveje at oprette en tilsvarende for Stavids Å projektet.

Det er efterfølgende blevet aftalt, at næste møde afholdes onsdag den 18. marts 2009 klokken 16.30 – 18.00 i samme lokaler som nu. Indkaldelse og dagsorden vil blive udsendt i uge 11.

Jan Hald Kjeldsen sluttede af med at gøre opmærksom på, at der snart holdes officiel indvielse af fiskepassagen i Munke Mose i Odense. Indvielse finder sted den. 15. december 2008 fra klokken 13.00. Invitationen til indvielsen er vedlagt. Alle er velkomne.